

ואסור¹ לאדם שילמד בנו חכמת יוונית –

And it is forbidden that a man should teach his son Greek wisdom

Overview

The גמרא relates the incident, in the days of the wars between the חשמונאים, in which the חכמים forbade teaching יוונית חכמה. Our תוספות attempts to reconcile the conflicting dates regarding the גזירה.

asks: תוספות

ואם תאמר והלא בפולמוס של טיטוס גזרו כדאמרין בפרק בתרא דסוטה (דף מט,א) -

And if you will say; but did they not issue this decree (not to teach יוונית חכמה) during the war with טיטוס as the משנה states in the last פרק of סוטה -

וטיטוס היה בשעת חורבן כדאמרין בהניזקין (גיטין דף נו,ב) -

And גמרא as the המקדש, as the גמרא relates in פרק הניזקין -

ומלכות בית חשמונאי קדמי טובא² כדאמרין בפרק קמא דעבודה זרה³ (דף ט,א) -

And the reign of the house of חשמונאי was much before the חורבן as the גמרא states in the first פרק of ע"ז -

answers: תוספות

ויש לומר דמעיקרא גזרו ולא קבלו מינייהו⁴ -

And one can say; that initially (during מלכות חשמונאי) they decreed against teaching יוונית חכמה, but the people did not accept it from them they continued to learn - חכמת יוונית

An alternate solution:

אי נמי אי הוה בעי למיקם בארור⁵ לא היה מיקרי עבריין אבל לבסוף איכא גזירה דרבנן -

Or you may also say; if (after the ארור in the times of חשמונאי) one wished to accept the curse, he would not be considered a transgressor, however eventually (in the times of טיטוס) there is a rabbinic decree, and one is called an עבריין if he does not heed it -

¹ In our גמרא the text reads, וארור האדם (instead of לאדם).

² The end of מלכות חשמונאי was 103 years before the חורבן (their reign also lasted 103 years).

³ If there was a גזירה during מלכות בית חשמונאי, why was there another גזירה in the time of טיטוס, which was much later.

⁴ Therefore they renewed the decree in the times of טיטוס and the people accepted it then.

⁵ See footnote # 1. In the times of the חשמונאים the חכמים (merely) said, ארור האדם וכו', but they did not issue an outright ban; this was done later by the פולמוס של טיטוס. Therefore if one did not mind the (threat of the) curse and taught חכמת יוונית (until פולמוס של טיטוס) he is not considered as one who transgresses the חכמים גזירת חכמים.

ונראה דלא יגדל⁶ דמתניתין⁷ היא היתה גזירה דפולמוס של טיטוס:

And it appears (to תוספות) that the prohibition of לא יגדל חזירים (do not raise pigs) of our משנה, this was the decree by the war with טיטוס (not from the חשמונאים).

Summary

Either the גזירה of not teaching יוונית חכמת was issued twice (בימי חשמונאים ובימי טיטוס), except that it was not accepted the first time, or initially it was only a curse and later it was a decree.

Thinking it over

⁸ פולמוס של טיטוס of גזירה refers to the of our משנה לא יגדל חזירים writes that the תוספות. However we do not find any גזירה by טיטוס regarding raising חזירים, only regarding פולמוס של טיטוס of גזירה was by טיטוס. ⁹ תוספות say that the גזירה of חזירים was by טיטוס, so how can תוספות say that the גזירה of חזירים was by טיטוס.

⁶ The words 'לא יגדל', indicate a prohibition, however our גמרא seemingly gives us, as the backdrop of this גזירה, the story with the מלכות חשמונאי, and there (according to the א"נ) it was merely an ארור not an איסור, so why does the משנה write לא יגדל which indicates an איסור. Therefore תוספות concludes that we are referring to the גזירה at the time of פולמוס של טיטוס. See 'Thinking it over'.

⁷ (לא יגדל) אין מגדלין חזירין וכו' there is גירסא. עט,ב.

⁸ See footnote # 6

⁹ See מהרש"א.